

FENNİ MESULİYET

Denetim, yaşamın her kesitinin vazgeçilmez bir unsurudur. Tek bir bireyin kendi özdenetiminden, evrenin algılanabilir tüm işlevlerine kadar araştırma, inceleme, sorgulama ve yeniden düzenlemeye dayalı denetleme eylemi, yaşam dinamiğinin kopmaz bir parçasıdır. İnşaat sektöründe de bunun önemi yadsınmaz. Bir yapının denetimsiz, savruk bir şekilde inşasının bedelini yüzlerce, binlerce veya milyonlarca yaşam ödeyebilir. Olumsuz sonuçların önlenmesi için Yapı Denetim kuruluşu, bir inşaatın başlangıcından bitimine kadarki süreçte arsa sahibi adına inşaa faaliyetlerini ve dolayısıyla müteahhiti denetleyen kuruluşlardır. Yapı Denetim kuruluşu özel kişilere ait bir yapının imar planına, fen/sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kalitede yapılması için proje ve denetimini sağlar. Bu bağlamda Yapı Denetim tanımı ve mevcut sorumlulukları hangi yasayla desteklenmekte olduğu ve müteahhidin sorumlulukları alanında bilgi sahibi olunmalıdır.

Yapı üretim süreci, farklı disiplinlerin bir arada çalışmasını gerektiren çok paydaşlı ve çok aşamalı yapısı gereği, içinde birçok riski barındıran bir süreçtir. Projede oluşabilecek risklerin tanımlanmasını, bu risklerin proje üzerindeki etkilerinin belirlenmesini ve belirsizlikler göz önüne alınarak gerekli önlemler alındıktan ve düzenlemeler yapıldıktan sonra risklerin ortaya çıkması durumunda gerekli koşulların sağlanmasını kapsayan bir proje yönetim tekniğidir.

Yapı üretim sürecinin farklı aşamalarında risk yönetimi konusu ele alındığında her bir aşamada ortaya çıkabilecek risklerin tanımlanması, analiz edilmesi (ölçülmesi, sayısallaştırılması), risklerin çözümlenmesi ve risk çözümlerinin aşamalarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Yapı üretim sürecinin ilk evresi tasarım evresidir. Tasarım evresinde alınacak her türlü karar, atılacak her adım, ileriki aşamalarda ortaya çıkabilecek risklerin öngörülmesi, risklere karşı alınacak her önlem bir sonraki aşama olan yapım ve kullanım evrelerini de etkileyecektir. Tasarım aşamasında ve sonraki aşamalarda ortaya çıkabilecek problemlere ilişkin riskler tespit edilip, oluşabilecek hatalar ve zararları minimuma indirebilmek, süreç ve ürün kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir. En yüksek düzeyde kalitenin elde edilebilmesi için performansın iyileşmesinde önemli araçlardan biri "mesleki sorumluluk sigortalarıdır. Mesleki sorumluluk sigortaları; tasarım sürecinde yapılabilecek olası hatalara karşı, belirli sınırlar içinde iş sahibine zararları tazmin etme güvencesi vererek ürün ve süreç kalitesinin yükseltilmesinde bir araç olarak kullanılabilir, kalite problemlerine ve risklere karşı iş sahibinin korunmasını hedeflemektedir.

Yapım işlerindeki en önemli risk kaynağı projenin büyüklüğüdür. Projenin büyüklüğünün yanında risk unsuru içeren başka faktörler de vardır. Bunlara örnek olarak, projenin nerede yapıldığı, bulunduğu konum, yapımın hızı, projenin karmaşıklığı, projenin toplam maliyeti ve süresi, kapsadığı belirsizlikler verilebilir.

Bu belirsizliğin giderilmesi içinde yapı üzerinde sorumlu kişiye fenni mesul denir. "Fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre; yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, ilgili Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevlidir." Bu yüzden bir yapının üretim sürecinden uygulanmasına kadar tüm sorumluluğunu fenni mesul almaktadır.

Fenni Mesuliyet, yapı üretiminin veya mimarlık mühendislik hizmeti gerektiren herhangi bir imalatın onaylı proje, ruhsat ve eklerine uygun olarak yapılmasının sağlanması için şantiye şefi ve mesleki kontrollük hizmetlerinin koordinasyonu, yapı üretimi ile ilgili her türlü hususun yürürlükteki imar yasası, imar planı, yönetmelikleri ve usulleri ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Kanun ve yönetmelikleri açısından denetlenmesi ve tüm bu hususların gerçekleştirilmesinde işverene, resmi kontrol kurumlarına ve meslek odalarına karşı mimar ve mühendislerce üstlenilen yetki ve sorumluluklardır. İnşaat disiplini bir projenin jeoloji etütlerinden, anahtar teslimine kadarki süreçte bünyesindeki jeoloji mühendisi, harita kadastro mühendisi, mimar, inşaat mühendisi, makine ve elektrik mühendisi gibi kolektif bir kadro ile eser olarak tanımlanan yapıyı çizen, yapan ve denetleyen kişi proje müellefidir. Fenni mesuliyet kapsamında da sorumluluk bu kişilere verilir ve fenni mesul olarak anılırlar.

Fenni mesul, sorumluluğunu üstlendiği yapıyı kamu adına denetlemekle yükümlüdür. Fenni mesul, yapının inşasında kanuna, plana, yönetmeliklere, ilgili diğer mevzuat hükümlerine, fen, sanat, sağlık kurallarına, ruhsat eki projelerine, Türk Standartları Enstitüsü standartlarına, teknik şartnamelere uygun yapıpı yapılmadığını denetlemekle yükümlüdür. Fenni mesul, yapı ruhsatının, idarece onaylı proje ve eklerinin, diğer yazılı ve çizili belgelerin, teknik şartnamelerin ve Yapı Denetim defterinin yapı mahallinde bulunmasını sağlar.

Fenni mesul, inşaata başlamadan önce yapı ile ilgili projelerin birbiri ile uyumunu kontrol eder, varsa uyumsuzlukların ya da uygulama sırasında projeden kaynaklanan eksiklik ve hataların giderilmesini ilgili proje sorumlusundan talep eder. Fenni mesul inşaatın gerekli şekilde yürütülmesi için kendisine yardımcı olacak uygun nitelikte kişilerden yardımcı tayin edilmesini isteyebilir ve bu kişilere gerekli yönlendirmeleri vermede doğrudan yetkilidir. Şantiyede çalışan kalfa, usta ve işçilerden yeteneksiz, dikkatsiz ya da itaatsiz olanların iş tekniğine ve güvenliğine zarar vermeleri halinde görevlerine son verilmesini işverenden ister.

İnşaat sözleşme süresi içinde tamamlanamaması durumunda fenni mesullük hizmeti devam eder. Bu durumda fenni mesul, uzayan süre boyunca her ay için, cari yıl birim fiyatları üzerinden hesaplanan yeni fenni mesullük bedeli sözleşme süresine bölünerek bulunan yeni bedeli aylık ödemeler halinde almaya devam eder.

03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında yapıda inşaat ve tesisat işleri ile kullanılan malzemelerin kamu adına denetimine ilişkin fenni mesuliyetin, ruhsat eki etüt ve projelerin gerektirdiği uzmanlığı olan meslek mensupları tarafından ayrı ayrı üstlenilmek zorunda olduğu, fenni mesul mimar ve mühendislerin uzmanlık alanlarına göre; yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevli olduğu, beşinci fıkrasında fenni mesullerin, uzmanlık alanlarına göre yapım işlerinin denetimine ilişkin ayrıntılı bütün belgeler ile mimarlık ve mühendislik hizmetleri raporunu idareye vermek ve yapı kullanma izin belgesini imzalamak mecburiyetinde olduğu açıkça belirtilmiştir.